

Actualització d'una obra cabdal

FERRATER MORA, JOSÉ.

Diccionario de Filosofía.

Barcelona: Editorial Ariel, 1994.

Nueva edición revisada, aumentada y actualizada por el profesor Josep Maria Terricabras.

El *Diccionario de Filosofía* de Josep Ferrater i Mora és àmpliament conegut entre nosaltres i arreu del món. Des de la seva primera edició, l'any 1941, fins la darrera publicada pel mateix autor, el 1979, ha estat una eina molt útil per als qui es dediquen a estudiar o investigar sobre temes filosòfics, per a tots aquells qui treballen en el camp del pensament o, senzillament, per al públic culte en general. Cadascun d'ells en podrà fer una lectura diferenciada i hi trobarà allò que necessita: aquesta és una de les qualitats essencials que identifiquen les grans obres.

De fet, l'obra, en ella mateixa, no necessita presentació després de tants anys de mantenir la seva vigència ininterrompuda; de tota manera voldríem ressaltar-ne un aspecte que potser ha estat menys comentat: es tracta de la dimensió lingüística que un diccionari de filosofia representa per a la llengua en què ha estat escrit. Ferrater i Mora, recollint la tasca dels filòsofs que han escrit originalment en llengua castellana i també la de molts traductors de les obres dels internacionals, ha ajudat a confeccionar un veritable registre lingüístic especialitzat dins la llengua castellana. Això fa que el *Diccionario de Filosofía* sigui la culminació d'un treball lingüístic que té diversos segles de trajectòria i fa evident que el castellà és una llengua filosòfica important.

Ens hem de felicitar, doncs, que aquesta obra cabdal tingui continuació, i per tant, que ens ofereixi la garantia que continuarà essent l'instrument útil que ha estat sempre. La filosofia, com a part essencial que és de la cultura humana, es manté viva, evoluciona i treballa. Per aquest motiu, resulta imprescindible que una obra com la que tenim a les nostres mans es mantingui al dia de manera paral·lela.

Josep Maria Terricabras, director de la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona, és qui ha pres la responsabilitat de revisar i actualitzar l'obra, afegint-li allò que els quinze anys que ens distancien de la seva darrera edició aconsellaven segons el seu criteri. D'aquesta manera el *Diccionario* continuarà viu, tal com volia Ferrater i Mora, segons ens manifesta la seva viuda Priscilla Cohn.

Quinze anys en filosofia, segons es miri, no són molts; hom pot pensar que no s'hi han produït canvis ni aportacions transcendents; tanmateix, s'han publicat molts llibres i articles, s'han celebrat moltes conferències i seminaris. Probablement, si mesurem l'activitat filosòfica pel seu volum i intensitat podem dir que ha crescut més que mai no ho havia fet. A causa d'aquest fet, Terricabras ha hagut de fer la tasca, sempre difícil i discutible, de seleccionar el que calia incorporar a un treball que ha mantingut a través de les seves distintes edicions una rara unitat i equilibri.

Josep Ferrater i Mora

La veritat és que hi havia més d'una possible actualització del *Diccionario*, fins i tot si aquesta tasca es volia realitzar amb la voluntat de ser fidel a l'esperit que li havia donat el seu autor. Terricabras ens diu que «se ha querido actualizar el *Diccionario* conservando fielmente el carácter de la obra y, muy especialmente, dos aspectos subrayados ya por el autor en su *Prólogo a la sexta edición*: de una parte el rigor i la exactitud de la información; de otra, la abertura amplia y ecuménica del *Diccionario*». Ha optat, doncs, d'una manera clara i neta, per mantenir el corpus que ens ha llegat Ferrater i Mora afegint-hi les aportacions mínimes a què s'ha vist obligat.

Terricabras ha incorporat alguns dels autors necessaris pel treball que han realitzat durant els darrers anys; hi ha inclòs l'entrada Ferrater i Mora, car ell mateix, en un exercici de pudor comprensible, no ho havia fet; de conceptes només algun de nou; en canvi ha realitzat, això sí, un esforç notable d'actualització de l'extensa bibliografia que ja contenien les edicions anteriors. El resultat és, sens dubte, bo, tot i que hom podria pensar que s'hagués pogut anar una mica més enllà. De tota manera es pot comprendre que Terricabras, davant d'un compromís com el que representa continuar l'obra del *Diccionario*, preferís pecar per defecte més que no pas per excés.

Finalment, voldria fer manifest que el repàs del conjunt del *Diccionario* que he fet per preparar aquest article m'ha portat a ser més conscient que mai no ho havia estat de la necessitat que tenen la llengua i la cultura catalanes d'una obra com la que ens ocupa. Se sap que l'Institut d'Estudis Catalans en prepara una; esperem que finalment es publiqui i pugui emplenar el buit que ara existeix.

Jordi Berrio